

Stanovisko Európskeho výboru regiónov — Preskúmanie európskej susedskej politiky

(2017/C 088/13)

Spravodajkyňa: Anne Quart (DE/SES), štátna tajomníčka pre Európu a ochranu spotrebiteľov, Ministerstvo spravodlivosti, európskych záležitostí a ochrany spotrebiteľov spolkovej krajiny Brandenbursko

Referenčný dokument: JOIN(2015) 50 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

1. zastáva názor, že podpora stability a prosperity v krajinách európskeho susedstva by mala byť hlavnou prioritou zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ a žiada, aby bol pri navrhovaní a vykonávaní európskej zahraničnej politiky zohľadnený potenciál miestnych a regionálnych orgánov. Výbor regiónov by mal významne prispieť k budovaniu dôvery a k medzinárodnej spolupráci na regionálnej a miestnej úrovni.
2. Konštatuje, že európska susedská politika (ESP) môže byť udržateľná len vtedy, keď prináša konkrétne výhody občanom členských štátov EÚ aj krajín ESP, a žiada, aby táto skutočnosť zohrávala pri vykonávaní novej stratégie kľúčovú úlohu.
3. Konštatuje, že európska susedská politika je predovšetkým projektom inštitúcií Európskej únie a vlád jej členských a susedných štátov. Zdôrazňuje, že úspešné vykonávanie programov a projektov má výrazný vplyv na miestnu a regionálnu úroveň v členských štátoch EÚ aj príslušných tretích krajinách. Žiada, aby sa v európskej susedskej politike posilnila najmä spolupráca na miestnej a regionálnej úrovni a interakcia medzi občianskymi spoločnosťami jednotlivých krajín a aby boli na tento účel vyčlenené dostatočné finančné prostriedky. Trvá na tom, aby boli miestne a regionálne orgány a ich združenia zapojené do každej fázy vykonávania európskej susedskej politiky, od prípravy jej programu po demokratickú kontrolu, a domnieva sa, že miestne a regionálne orgány a ich združenia by sa mali podieľať na práci asociačných výborov a rád a mal by im byť udelený štatút stáleho pozorovateľa.
4. Žiada konkrétnejšie projekty na podporu medziludských vzťahov a považuje za nevyhnutné poskytnúť väčšie množstvo finančných prostriedkov na cezhraničnú spoluprácu, partnerstvá medzi územnými samosprávami a vedecké a kultúrne výmeny a výmeny mládeže. Opakuje svoju výzvu zapojiť partnerov do programov EÚ, napríklad do programu Erasmus, víta skutočnosť, že otázka zjednodušenia vízového režimu je pre Komisiu prioritou a že predložila konkrétne návrhy pre Ukrajinu a Gruzínsko, a znovu pripomína svoju podporu spolupráci v oblasti víz a mobility s tými partnerskými krajinami ESP, ktoré majú o to záujem, a to vrátane liberalizácie vízového režimu a uľahčenia dialógu.
5. Znovu pripomína návrhy uvedené vo svojom stanovisku o Novej európskej susedskej politike z 9. júla 2015 a vyzýva Európsku komisiu a ESVC, aby ich dôsledne zohľadnili pri vykonávaní tejto stratégie.
6. Konštatuje, že ozbrojené konflikty, použitie sily, porušovanie územnej suverenity, ľudských práv a zásady rovnoprávnosti ľudí, terorizmus a závažná destabilizácia v mnohých krajinách a regiónoch v susedstve EÚ spôsobili veľké straty na ľudských životoch, zranenia, vnútroštátne presídlenia, nútenú migráciu a bránia v rozvoji udržateľných partnerstiev. Poukazuje na význam odklonu od geopolitických úvah a želaní, stanovenia realistických cieľov založených na realistickom posúdení a organizácie spolupráce medzi tými partnermi, ktorí majú skutočný záujem o komunikáciu a aj kapacitu na dosiahnutie udržateľných výsledkov, a trvá na tom, že sa napriek potrebnému rozlišovaniu medzi východným a južným susedstvom musí zachovať vyváženosť.

7. Pripomína, že partnerstvo môže byť udržateľné iba na základe rovnosti a vzájomného prospechu; víta skutočnosť, že Komisia prikladala tejto otázke pri skúmaní európskej susedskej politiky osobitný význam, a žiada, aby sa v praxi zaviedla koncepcia rovnoprávnej vzájomnej zodpovednosti za partnerstvo v oblasti európskej susedskej politiky.

8. Zdôrazňuje najmä, že je dôležité nespochybňovať zásadu dôsledného dodržiavania ľudských práv a noriem medzinárodného humanitárneho práva. V tejto súvislosti poukazuje na to, že konflikty, ktoré zasahujú mnohých partnerov ESP, predstavujú nové výzvy týkajúce sa ochrany utečencov a dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva a že je potrebné prijať nové prístupy na zaručenie integrácie nových a účinnejších nástrojov na zabezpečenie úplného súladu s európskymi a medzinárodnými normami v oblasti ochrany utečencov. Zdôrazňuje tiež, že nadchádzajúce rokovania o globálnych dohodách o migrácii s mnohými partnerskými krajinami ESP by mali prebiehať aj so zapojením miestnych orgánov a prostredníctvom lepšej integrácie medzi migračnou politikou a susedskou politikou s cieľom vyhnúť sa protikladom a nesúladu.

Stabilita EÚ a jej susedstva

9. Zdôrazňuje, že najväčším zdrojom vplyvu Európy na stabilitu a prosperitu v jej susedstve je príťažlivosť sociálno-ekonomického modelu EÚ, jednota a solidarita medzi členskými štátmi EÚ, udržateľný rozvoj, demokracia a dodržiavanie ľudských práv a demokratických slobôd; zdôrazňuje, že najdôležitejším príspevkom k stabilizácii susedstva je stabilita EÚ a dodržiavanie jej hodnôt a princípov.

10. Žiada, aby sa komplexne analyzovali bezpečnostné hrozby a začalo sa spracovaním príčin nestability. Zdôrazňuje, že je potrebné prioritne riešiť sociálno-ekonomické príčiny súčasných bezpečnostných a migračných problémov. Víta záväzok EÚ spolupracovať s partnermi v rámci európskej susedskej politiky na plnení rozvojových cieľov OSN. Žiada, aby sa osobitná pozornosť venovala podpore sociálnych práv, pretože udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj má pre stabilné susedstvo rozhodujúci význam. Zdôrazňuje, že vytváranie pracovných miest je rozhodujúcou otázkou pre budúcnosť väčšiny krajín európskeho susedstva. Víta skutočnosť, že sa kladie veľký dôraz na boj proti nezamestnanosti mladých ľudí a podporu malých a stredných podnikov. Zdôrazňuje, že to všetko si vyžaduje viacúrovňový prístup od celoštátnej po regionálnu a miestnu úroveň, ako aj regionálnu, subregionálnu a cezhraničnú spoluprácu. Žiada, aby boli programy odvetvovej spolupráce navrhnuté tak, že ich budú môcť vykonávať miestne a regionálne orgány.

11. Víta, že Európska komisia predložila návrh na nový partnerský rámec s tretími krajinami a nový európsky externý investičný plán zameraný na riešenie prvotných príčin migrácie podnecovaním investícií, posilnením technickej pomoci a podporovaním hospodárskych a štrukturálnych reforiem na zlepšenie podnikateľského prostredia a širšieho politického kontextu. Vyzýva, aby boli európske regionálne a miestne orgány zapojené do tohto procesu.

12. Očakáva, že sa v nových „migračných dohodách“, o ktorých EÚ rokuje s Jordánskom a Libanom v rámci oznámenia o vytvorení nového rámca partnerstva s tretími krajinami zo 7. júna 2016, podarí dosiahnuť dobrú rovnováhu medzi potrebami utečencov, potrebami a danosťami týchto krajín a očakávaniami EÚ a jej členských štátov pri súčasnom dodržiavaní ľudských práv a noriem medzinárodného humanitárneho práva.

13. Obnovuje svoj záväzok voči občanom Tuniska a požaduje skutočné hlboké a komplexné partnerstvo medzi EÚ a Tuniskom. Zdôrazňuje, že pokračovanie jeho mierového a demokratického vývoja k hospodárskej a bezpečnostnej stabilite by vyslalo veľmi pozitívny signál všetkým krajinám ESP. Prízvukuje potrebu výrazného zvýšenia pomoci EÚ pre Tunisko na podporu konsolidácie prechodu k demokracii, ako aj posilnenie investícií a rozvoja vo všetkých odvetviach hospodárstva a spoločnosti, najmä pokiaľ ide o vytváranie pracovných miest a zachovanie kvalitných verejných služieb prístupných pre všetkých. Berie na vedomie začatie rokovaní o ambiciózne dohode o voľnom obchode (DCFTA) medzi EÚ a Tuniskom a vyzýva Komisiu, aby zaujala holistický prístup zabezpečujúci, že táto dohoda bude vzájomne prospešná, pričom sa riadne zohľadnia výrazné hospodárske rozdiely medzi oboma stranami.

14. Žiada o prioritnú podporu miestnych a regionálnych orgánov v EÚ, ako aj v krajinách ESP, pokiaľ ide o poskytovanie kvalitnej základnej starostlivosti utečencom namiesto ich presunu do tretích krajín a v dlhodobom výhľade úsilie o zapojenie týchto ľudí do udržateľného sociálneho a hospodárskeho rozvoja obcí a regiónov, z ktorých pochádzajú, a poukazuje na to, že utečenci, ktorí prišli do Európy zo susedných krajín, môžu perspektívne medzi EÚ a susednými krajinami vytvoriť most.

15. So zreteľom na náboženskú radikalizáciu, nacionalizmus, extrémizmus a terorizmus podporuje vytvorenie stratégií a poskytovanie primeraných nástrojov na podporu medzikultúrneho dialógu v EÚ a so spoločnosťami susedných krajín a zdôrazňuje zodpovednosť a potenciál miestnych a regionálnych orgánov v tejto oblasti. Potrebujeme tento dialóg medzi politikmi, ale aj medzi občianskou spoločnosťou a predovšetkým medzi občanmi.

16. Konštatuje, že dobré susedské vzťahy s krajinami európskeho susedstva a ich susedmi sú nevyhnutné pre stabilitu v Európe. Poukazuje na to, že hospodárska spolupráca a politický dialóg medzi EÚ a Ruskou federáciou majú mimoriadny význam. Odkazuje na skutočnosť, že normalizácia hospodárskych a politických vzťahov s Ruskom závisí od plnej realizácie Minskej dohody. Konštatuje, že spolupráca a dialóg pokračuje na vnútroštátnej úrovni a medzi aktérmi občianskej spoločnosti a súkromného sektora a že tento potenciál treba lepšie využiť pri odstraňovaní rozdielov.

Rozlišovanie a regionálna spolupráca

17. Zdôrazňuje, že spolupráca s EÚ by nemala viesť k súťaži medzi krajinami európskeho susedstva o najlepšie vzťahy k EÚ, ale k regionálnej a územnej spolupráci, a že je nevyhnutný mnohostranný rozmer európskej susedskej politiky. Zdôrazňuje, že zložité problémy týkajúce sa stabilizácie susedstva možno odstrániť iba vtedy, keď budú všetci partneri z danej oblasti systematicky spolupracovať, a konštatuje, že je potrebné, aby EÚ vynaložila väčšie úsilie o revitalizáciu mnohostranného prístupu európskej susedskej politiky, vďaka čomu miestne a regionálne orgány získajú ústredné postavenie.

18. Poukazuje na svoju angažovanosť a potenciál v oblasti regionálnej spolupráce, najmä na Európsko-stredomorské zhromaždenie miestnych a regionálnych samospráv (ARLEM), Konferenciu regionálnych a miestnych samospráv krajín Východného partnerstva (CORLEAP), ako aj osobitnú skupinu pre Ukrajinu; žiada Komisiu a delegácie EÚ, aby lepšie využívali odborné znalosti týchto troch orgánov.

19. Konštatuje, že Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina sa v očakávaní dlhodobého prínosu pre demokratický a hospodársky rozvoj svojich krajín rozhodli pre privilegovaný vzťah s EÚ a podpísali dohodu o pridružení. Vyjadruje znepokojenie nad sociálnymi nákladmi na reformné procesy, ktoré by mohli ohroziť akceptovanie aproximačného procesu obyvateľstvom, a vyzýva EÚ, aby s príslušnými krajinami ešte užšie spolupracovala na hľadaní spôsobov, ako zvládnuť tento problém. Zdôrazňuje význam decentralizačných reforiem v týchto krajinách v záujme vykonávania dohody a žiada o prednostnú podporu demokratizačných procesov na miestnej a regionálnej úrovni.

20. Požaduje stratégie na zabránenie situácii, v ktorej si krajiny musia vybrať medzi posilnenou spolupracou s EÚ alebo s ostatnými partnermi; víta skutočnosť, že nové rokovania medzi EÚ a Arménskom umožnia úzku spoluprácu s EÚ bez toho, aby boli ohrozené ostatné medzinárodné záväzky; domnieva sa, že tieto skúsenosti by sa mali využiť aj pri rozvoji vzťahov s Bieloruskom a Azerbajdžanom.

21. Požaduje subregionálne stratégie, ktoré si vedia poradiť s očividne odlišnými problémami a skutočnosťami v južnom susedstve, konkrétne vo forme stratégie pre oblasť Jadranského a Iónskeho mora, stratégie pre západné Stredozemie a stratégie pre východné Stredozemie.

22. Vyzýva vysokú predstaviteľku a Komisiu, aby predložili konkrétnu stratégiu na zahrnutie susedov susedných krajín medzi krajiny ESP, hlavne Ruskú federáciu, s cieľom oživiť tento prístup.

23. Zdôrazňuje, že partnerstvo začína v pohraničných regiónoch, a vyzýva Komisiu, aby uznala ich úlohu a podporovala rozvoj cezhraničnej spolupráce medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi v susedných krajinách a poskytla tak príklad pre ostatné krajiny ESP. Žiada o vypracovanie dlhodobého a komplexného prístupu presahujúceho súčasný finančný rámec. V tejto súvislosti vyzýva na využívanie európskych zoskupení územnej spolupráce medzi regiónmi krajín EÚ a ESP a na rýchlu implementáciu dohody o harmonizovanom využívaní fondov EÚ medzi Interreg Europe a nástrojom európskeho susedstva, ktorý sa vytvorí na rozvoj všetkých regiónov EÚ hraničiacich s krajinami ESP.

Zodpovednosť a zameranie na občanov

24. Zdôrazňuje, že miestna a regionálna zodpovednosť má zásadný význam pre úspech európskej susedskej politiky a že politiky a opatrenia EÚ, ako aj financovanie by sa mali stanoviť so zreteľom na regionálne potreby. Musí sa pritom uplatniť komplexný prístup, ktorý prinesie prospech všetkým častiam spoločnosti a podporí regionálny rozvoj. Pripomína, že úloha miestnych a regionálnych orgánov predovšetkým v pohraničných oblastiach by sa mala v bilaterálnych akčných plánoch posilniť a že na tento účel je potrebné posilniť práva a povinnosti miestnych a regionálnych orgánov a poskytnúť im dostatočné finančné prostriedky, ktoré môžu využiť.

25. Konštatuje, že poznatky o EÚ a dohodách krajín ESP s EÚ na miestnej úrovni a v občianskej spoločnosti sú málo rozvinuté a vyzýva Komisiu, aby v spolupráci s delegáciami EÚ väčšmi zviditeľnila programy spolupráce na regionálnej a miestnej úrovni, lepšie informovala a odborne pripravila miestnych a regionálnych aktérov, najmä prostredníctvom programov odbornej prípravy pre učiteľov a výmeny učebných materiálov, a posilnila budovanie kapacít na využívanie programov európskej susedskej politiky na vnútroštátnej úrovni.

26. Považuje za potrebné posilniť angažovanosť mládeže a účasť žien ako kľúčové faktory rozvoja susedných krajín.

27. Požaduje konkrétnejšie miestne projekty s hmatateľnými výsledkami a pozitívnym vplyvom na každodenný život občanov.

Dobrá správa vecí verejných, právny štát a dodržiavanie ľudských práv a občianskych slobôd

28. Zdôrazňuje, že dobrá správa vecí verejných, právny štát, demokracia a dodržiavanie ľudských práv a demokratických slobôd majú pre stabilitu zásadný význam a pripomína, že jednotlivé spoločnosti v susedstve EÚ sa vyznačujú rôznymi historickými skúsenosťami a okolnosťami a že normy pre demokraciu a ľudské práva nemožno ukladať ani zvonka, ani zhora, ale musia sa rozvíjať zdola nahor. Zdôrazňuje úlohu miestnych a regionálnych orgánov pri upevňovaní demokracie a právneho štátu v spoločnosti. Poukazuje na to, že tieto základné hodnoty sú základom ESP a nemožno od nich ustupovať. Zdôrazňuje potrebu zahrnúť do dohôd o partnerstve vhodné inštitucionálne mechanizmy, ktoré by dokázali monitorovať rešpektovanie týchto hodnôt partnermi.

29. Konštatuje, že vo väčšine krajín európskeho susedstva treba zlepšiť administratívne kapacity a potvrdzuje svoju ochotu, ochotu svojich členov a príslušných miestnych orgánov a ich národných združení zúčastniť sa na programoch rozvoja administratívnych kapacít v susedných krajinách. Vyzýva Komisiu, aby na tento účel vytvorila potrebné administratívne a finančné podmienky. Žiada o väčšiu podporu decentralizačných reforiem v susedných krajinách a navrhuje dohodnúť so susednými krajinami odvetvové pilotné projekty, ktoré sa budú realizovať v rámci zodpovednosti miestnych a regionálnych orgánov, čo im umožní získať skúsenosti s procesmi decentralizácie.

30. Vyzýva Komisiu, aby vypracovala projekty pre miestnych a regionálnych poslancov a miestne správy, v rámci ktorých bude možné zorganizovať výmenu skúseností s miestnymi a regionálnymi orgánmi EÚ, a žiada o väčšiu podporu národných združení miestnych a regionálnych orgánov s cieľom podporiť v jednotlivých krajinách ESP výmenu skúseností medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi. Zasadzuje sa za významné rozšírenie partnerských programov pre mestá a programu nástroja technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX), ako aj partnerského programu. Vyzýva Komisiu, aby činnosti riadené VR a pripravené zhromaždením ARLEM, partnerstvom CORLEAP a osobitnou skupinou pre Ukrajinu dostatočne podporovala nielen politicky, ale aj finančne.

31. Opätovne vyzýva Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby ako praktické opatrenie určila „kontaktné miesto“ pre miestne a regionálne orgány v každej zo 16 delegácií EÚ v krajinách ESP.

Spolupráca v energetike

32. Konštatuje, že úzka spolupráca v energetike predstavuje významnú časť vzťahov EÚ s jej susedmi, z ktorých mnohí sú významnými dodávateľmi zdrojov energie do členských štátov EÚ, a je presvedčený, že EÚ môže znížiť svoju závislosť od vonkajších dodávateľov a zdrojov energie tým, že zlepší energetickú účinnosť vo všetkých fázach dodávateľského reťazca, maximalizuje používanie obnoviteľných a iných domácich zdrojov energie a uprednostní palivá alebo technológie, ktoré sú environmentálne udržateľné, čím tiež prispeje k plneniu cieľov COP 21 dohodnutých v Paríži. Zdôrazňuje, že spolupráca medzi EÚ a jej susedmi v energetike by mala zahŕňať predovšetkým projekty na rozvoj energetickej infraštruktúry a zvyšovanie energetickej účinnosti.

33. Zdôrazňuje, že Dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike môže byť jednou z platforiem spolupráce v tejto oblasti. V tejto súvislosti ponúka odborné znalosti a know-how vyslancov Dohovoru primátorov a starostov VR na plnenie klimatických a energetických cieľov v krajinách ESP.

34. Uznáva právo štátov rozhodovať o svojom energetickom zásobovaní, požaduje, aby sa pri tom dôsledne bral ohľad na záujmy miestnych a regionálnych orgánov a občanov, poukazuje na masívny odpor mnohých obcí v EÚ voči podpore ťažby zemného plynu a ropy hydraulickým štiepením a žiada, aby sa dodržiavanie najprísnejších environmentálnych noriem EÚ v oblasti ťažby zemného plynu a ropy a ich spracovania stalo predmetom energetickej spolupráce s krajinami ESP.

35. Požaduje zlepšenie prepojenia energetických sietí, a to nielen v rámci EÚ, ale aj medzi EÚ a jej susedmi a krajinami v ich susedstve.

36. Vyjadruje znepokojenie nad tým, že v niektorých štátoch ESP výrazne vzrástli ceny energií a žiada, aby sa záväzok Komisie na podporu dostupnosti energie premietol do konkrétnych koncepcií na podporu obyvateľov v krajinách ESP postihnutých energetickou chudobou.

37. Je presvedčený, že nové energetické projekty by sa mali zamerať hlavne na diverzifikáciu zdrojov energie a nemali by oslabiť postavenie krajín ESP ako tranzitných krajín.

Tvorba synergií

38. Odporúča lepšiu výmenu názorov o skúsenostiach získaných počas spolupráce s východným a južným susedstvom a v tejto súvislosti víta zapojenie členov zhromaždenia ARLEM, partnerstvom CORLEAP a osobitnej skupiny pre Ukrajinu.

39. Vyzýva na užšiu koordináciu medzi európskou susedskou politikou a programami na uľahčenie situácie utečencov v susedných krajinách, ktoré vypracovala EÚ.

40. Víta skutočnosť, že v Globálnej stratégii pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie sa uznáva úloha regiónov, ktoré „predstavujú kritický priestor správy v decentralizovanom svete“ a obsahuje záväzok „presadzovať a podporovať kooperatívne regionálne usporiadania na celom svete“. Žiada vysokú predstaviteľku a ESVČ, aby zohľadnili a využili skúsenosti, ktoré získali miestne a regionálne orgány.

Finančné zdroje

41. Zdôrazňuje, že financovanie z prostriedkov nástroja európskeho susedstva nie je úmerné politickým ambíciám a problémom v susedstve EÚ, a vyjadruje poľutovanie nad tým, že výsledkom preskúmania európskej susedskej politiky nebolo odporúčanie na zvýšenie finančných prostriedkov.

42. Konštatuje, že EÚ čelí krízam viac než kedykoľvek predtým, a to najmä utečeneckej kríze, prírodným katastrofám a ozbrojeným konfliktom, ktoré viedli k ohrozeniu základných hodnôt. Zdôrazňuje, že v čase uzavretia viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2014 – 2020 sa s týmito krízami ešte nepočítalo a vyzýva Komisiu, aby predložila návrh na revíziu VFR, pokiaľ ide o zvýšenie stropu v rámci tejto výdavkovej kapitoly 4 ako aj kapitoly 3, ktoré povedie aj k výraznému zvýšeniu prostriedkov vyčlenených na európsku susedskú politiku, okrem iného s cieľom riešiť migračnú a utečeneckú krízu a zabezpečiť prijímanie a integráciu migrantov, za čo nesú hlavnú zodpovednosť miestne a regionálne orgány. Nový VFR predstavuje možnosť zvýšiť zdroje určené na realizáciu priorít európskej migračnej agendy aj v jej vonkajšom rozmere.

43. Žiada, aby sa postupne upustilo od praxe, keď sa finančné prostriedky určené na európsku susedskú politiku sústreďujú prednostne na spoluprácu s celoštátnou úrovňou a aby boli v podmienkach jednotlivých krajín stanovené príslušné percentuálne sadzby pre financovanie projektov na vnútroštátnej úrovni. Zdôrazňuje, že je potrebné cielene prispôsobiť finančné prostriedky EÚ potrebám regionálnych a miestnych subjektov, o. i. podporou malých projektov a flexibilného návrhu spolufinancovania. Navrhuje, aby Komisia zväžila možnosť opätovného zavedenia predchádzajúceho nástroja pre miestnu správu (LAF) používaného prístupujúcimi krajinami a rozšírenia rozsahu jeho použitia na krajiny ESP s prísnyimi pravidlami úhrad, ktoré sú podmienkou realizácie konkrétnych a udržateľných projektov. Žiada o dôkladnú kontrolu využívania finančných prostriedkov, o. i. občianskou spoločnosťou.

V Bruseli 11. októbra 2016

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Markku MARKKULA